

CHUYÊN ĐỀ: SHCM THEO NCBH
VỀ DẠY HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM LỚP 1
THEO CHƯƠNG TRÌNH MỚI

Người báo cáo: Hoàng Thị Kim Liên

Ngày báo cáo: 21/11/2024

I. LÝ DO CHỌN CHUYÊN ĐỀ

Chương trình hoạt động trải nghiệm và hoạt động trải nghiệm được xác định dựa trên mục tiêu của chương trình giáo dục phổ thông tổng thể; chức năng, nhiệm vụ của hoạt động giáo dục trong nhà trường; nhu cầu thực tiễn về phát triển toàn diện nhân cách học sinh đáp ứng với yêu cầu của giai đoạn phát triển mới của đất nước cũng như hội nhập thế giới.

Hình thành, phát triển ở học sinh năng lực thích ứng với cuộc sống, năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động, năng lực định hướng nghề nghiệp; đồng thời góp phần hình thành, phát triển các phẩm chất chủ yếu và năng lực chung quy định trong chương trình tổng thể, hình thành cho học sinh thói quen tích cực trong cuộc sống hằng ngày, chăm chỉ lao động; thực hiện trách nhiệm của người học sinh ở nhà, ở trường và địa phương; biết tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp, ứng xử có văn hoá; có ý thức hợp tác nhóm và hình thành được năng lực giải quyết vấn đề.

Hoạt động trải nghiệm tạo cơ hội cho học sinh tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kĩ năng của các môn học khác nhau để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi; thông qua đó, chuyển hoá những kinh nghiệm đã trải qua thành tri thức mới, kĩ năng mới góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai.

Với mong muốn cùng nhau nghiên cứu tìm hiểu, thực hiện tốt các hoạt động dạy học môn hoạt động trải nghiệm lớp 1 nhằm góp phần đáp ứng yêu cầu sách giáo khoa mới thành công và hiệu quả cao, chúng tôi chọn chuyên đề "***Dạy học hoạt động trải nghiệm lớp 1 theo chương trình mới***".

II. THỰC TRẠNG

1. Thuận lợi

+ Ban giám hiệu các nhà trường đều quan tâm và có sự đầu tư cho môn học mới và các nội dung mới.

+ Hoạt động trải nghiệm được coi là môn học mới trong chương trình thay sách giáo khoa. Thông qua các hoạt động vui chơi, khám phá thế giới xung quanh theo

các chủ đề sách, những trải nghiệm chân thực sẽ giúp các em tự tin hơn, mạnh dạn hơn, cùng nhau tích lũy kinh nghiệm và rèn luyện kỹ năng sống trong sinh hoạt hàng ngày

+ Một tuần có 3 tiết tương ứng với các hoạt động và chủ đề của từng tuần. Các chủ đề bám sát theo mốc thời gian trong năm để nội dung giáo dục gắn với thực tế.

+ Chương trình học được triển khai theo hướng mở. Giáo viên có thể chủ động lựa chọn, thay đổi chủ đề hoặc các hoạt động trong tuần phù hợp với thực tế địa phương và của trường mình thực dạy.

+ Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục bắt buộc lần đầu tiên xuất hiện trong Chương trình Giáo dục phổ thông. Một số hoạt động đã được các thầy cô từng dạy ở chương trình Tiểu học năm 2000 đó là “Dạy học gắn liền với thực tế cuộc sống.

+ Một số gia đình đã tạo cơ hội cho học sinh huy động vận dụng kiến thức, kỹ năng của các môn học và lĩnh vực giáo dục khác nhau để trải nghiệm thực tiễn đời sống

nhà trường, gia đình, xã hội, tham gia hoạt động thực tiễn, cùng phối hợp với nhà trường tham gia các hoạt động trải nghiệm.

+ Gia đình học sinh trong địa phương đều mong muốn qua HĐTN hình thành ở học sinh thói quen tích cực trong cuộc sống hàng ngày, chăm chỉ lao động, thực hiện trách nhiệm của người học sinh ở nhà, ở trường và địa phương; biết tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp, ứng xử có văn hóa; có ý thức hợp tác nhóm và hình thành được năng lực giải quyết vấn đề.

2. Khó khăn

2.1 Đối với giáo viên

+ Giáo viên chưa có kinh nghiệm giảng dạy chuyên sâu về hoạt động trải nghiệm.

+ Ở một số chủ đề chưa có đủ cơ sở vật chất, điều kiện phục vụ cho dạy học trải nghiệm từng chủ đề. (Ví dụ: Chưa có phòng riêng cho hoạt động trải nghiệm; thăm gia đình thương binh, liệt sĩ, thăm các công trình công cộng ở quê em...)

+ Học sinh nhỏ còn bỡ ngỡ khi thực hành.

+ HĐTN là một HĐGD mới trong chương trình GDPT, giáo viên cần phải có nhiều thời gian để nghiên cứu, bồi dưỡng về nội dung, chương trình giáo dục cũng như phương thức tổ chức các loại hình hoạt động của HĐTN.

+ Giáo viên lớp 1 đã được dự tập huấn bồi dưỡng về môn học do cấp trên tổ chức, nhưng việc bồi dưỡng còn chưa giải đáp hết thắc mắc của giáo viên nên giáo viên khó vận dụng vào thực tế giảng dạy cho bản thân mình.

+ Toàn bộ nội dung thực hành do giáo viên chuẩn bị, việc đó giúp cho giáo viên chủ động song là việc làm khó đối với một số giáo viên.

2.2. Đối với học sinh

+ Ở Tiểu học nói chung và học sinh lớp 1 nói riêng các em còn nhỏ, khả năng tự lập của các em còn hạn chế nên giáo viên (đặc biệt là giáo viên lớp 1) rất vất vả trong việc tổ chức, quản lí học sinh khi thực hiện HĐTN.

+ Khối lượng kiến thức tương đối nhiều và nặng so với học sinh, khả năng tiếp thu của học sinh lại không đồng đều.

+ Các em thường bỡ ngỡ khi làm quen với môi trường học tập mới, có nhiều bạn bè mới, đặc biệt là được tiếp xúc với nhiều thầy cô giáo mới nên các em còn e dè khi tham gia các hoạt động trải nghiệm.

+ Học sinh lớp 1 hay bắt chước và thường xuyên làm theo yêu cầu của người lớn nên khả năng tự lập, sáng tạo và độc lập thực hiện nhiệm vụ là khó.

2.3. Đối với nhà trường

+ Đây là môn học đòi hỏi nhà trường phải có địa điểm như vườn trường, khu trải nghiệm... để cho HS thực hành hoạt động hướng đến tự nhiên theo các chủ đề của môn học, một số nhà trường chưa có diện tích đất dành cho khu trải nghiệm.

+ Cơ sở vật chất mua sắm, trang bị chưa đáp ứng được với hoạt động trải nghiệm. (Ví dụ: Các dụng cụ thực hành, phòng thực hành...)

2.4 Thực trạng:

+ Học sinh phổ thông nói chung và học sinh tiểu học nói riêng hiện nay kĩ năng sống còn nhiều hạn chế. Các thầy cô thường “ngại” đưa trải nghiệm vào dạy học.

+ Phụ huynh cũng ngại cho con trải nghiệm vì bố mẹ giúp nên các con không phải làm gì cả. Hoặc bố mẹ chưa quan tâm do mãi làm ăn kinh tế.

+ Học sinh chỉ được nói mà không được làm dẫn đến việc các em ngỡ ngác khi thực hành trong khi đã được học lí thuyết trên lớp.

+ Phụ huynh còn tập trung và để ý nhiều đến Toán, Tiếng Việt, Tiếng Anh...

III- GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

1. Tổ chức thể nghiệm, tương tác trong quá trình học tập trên lớp

Đây là cách tổ chức không chỉ giúp tăng cường tính giao lưu và thể hiện kinh nghiệm sống các ý tưởng của bản thân mà còn giúp học sinh thực nghiệm, cách thực hiện các HĐ trong cuộc sống. Thông qua việc tổ chức HĐ, để học sinh được trải nghiệm trong không gian lớp học, nhà trường. Để thực hiện hiệu quả, tôi đã vận dụng kết hợp với các hình thức, phương pháp dạy học tích cực, dạy học phân hóa,... tổ chức cho học sinh cùng nhau chia sẻ và thảo luận, rút ra được quy trình, cách thực hiện thông qua trò chơi, sắm vai, diễn kịch. Quy trình tổ chức có thể đi từ:

cá nhân => cặp đôi => nhóm lớn => toàn lớp. Khi tổ chức, giáo viên tạo cơ hội để tất cả học sinh được tham gia; từ đó giúp các em vừa lĩnh hội kiến thức vừa phát triển được các kỹ năng như phân tích, thảo luận, làm việc nhóm.

Ví dụ đối với Hoạt động trải nghiệm theo chủ đề: Em là ai bài Tự chăm sóc bản thân (Tuần 7) và khối đã xây dựng kế hoạch giảng dạy như sau:

- +Nhóm 1: Chia sẻ những việc em đã làm để chăm sóc bản thân vào buổi sáng sau khi thức dậy.
- +Nhóm 2: Chia sẻ những việc em đã làm để chăm sóc bản thân vào buổi chiều tối.
- +Nhóm 3: Thực hành đánh răng, rửa mặt.
- +Nhóm 4: Thực hành chải đầu.

- Học sinh chọn nhóm có công việc mình thích, hay mình biết làm, sau đó nhóm thảo luận đưa ra cách làm từng nhiệm vụ, phân công trong nhóm.

- Học sinh thực hiện nhiệm vụ trong vòng 7 - 10 phút.

- Học sinh trình bày việc làm của nhóm, cách thực hiện, tự đánh giá sau khi làm.

- Các nhóm học sinh nhận xét lẫn nhau (có thể bình chọn nhóm làm tốt nhất).

- Giáo viên kết luận, nhận xét chung.

Hay ở lớp của mình, đối với HĐTN theo chủ đề: “Một ngày ở trường”, tôi đã xây dựng kế hoạch để giảng dạy giúp các em hình thành các cảm xúc tích cực và bày tỏ ý kiến về việc tham gia các hoạt động tự phục vụ khi ở trường. Khi những hoạt động mà chính bản thân các em đã thực hiện tốt ở trường, ở lớp. Tôi động viên các em liên hệ thực tiễn, tham gia các hoạt động ở nhà vừa sức với mình: quét nhà, nhặt rau phụ mẹ, giỏi hơn nữa là phụ mẹ lau nhà. Để sinh động hóa tiết học, tôi tổ chức cho các em cùng vui chơi trải nghiệm nội dung bài học bằng các trò chơi học tập. Qua trò chơi, các em không những phát triển về mặt trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ mà còn thể hiện nhiều phẩm chất tốt và năng lực của bản thân. Ngoài việc được rèn luyện kỹ năng ra quyết định, hoạt động của trò chơi sẽ giúp thu hút sự chú ý của các em vào bài học một cách tự nhiên, giải trừ được những mệt mỏi, căng thẳng.

2. Tổ chức hoạt động khám phá, trải nghiệm ngoài lớp học, ngoài nhà trường

- Xác định chính xác, rõ ràng mục tiêu của bài học trải nghiệm.

- Xác định hình thức tổ chức HĐTN.

- Định hướng và chuyển giao nhiệm vụ trải nghiệm (nhiệm vụ trải nghiệm phải liên quan đến nội dung kiến thức bài học trải nghiệm).

- Định hướng sản phẩm đầu ra cho học sinh.

Về phía học sinh, các em thực hiện tiếp nhận nhiệm vụ HĐTN từ giáo viên. Sau đó, học sinh có thể nêu ý kiến phản hồi về nhiệm vụ (nêu băn khoăn, thắc mắc) để giáo viên giải thích rõ nhiệm vụ, yêu cầu trước khi bắt đầu trải nghiệm.

Ví dụ: Bài “Làm quen với bạn mới” (Tuần 2): Giáo viên hướng dẫn các em tìm bạn có chung sở thích để làm quen và kết bạn. Trao đổi với bạn những thông tin về bản thân cũng như sở thích. Từ đó giúp các em xây dựng đôi bạn bền lâu.

3. Tổ chức đối thoại giữa GVCN và HS dưới hình thức Diễn đàn

Học sinh lớp 1 chưa đọc thông viết thạo nên không thể tham gia các hoạt động như viết thiệp, gửi thư về “Điều em muốn nói” để chia sẻ cùng giáo viên và các bạn. Vì thế, tôi hay tổ chức thêm Diễn đàn "Lắng nghe tiếng nói trẻ em" như một sân chơi nhỏ tạo cơ hội giúp các em chia sẻ những kỉ niệm, kiến thức thu được qua các hoạt động đã được trải nghiệm theo nội dung của chủ đề đang học. Và đây cũng là cơ hội giúp bản thân tôi nắm bắt được tâm tư, nguyện vọng, suy nghĩ cùng những vấn đề các em quan tâm, từ đó tôi sẽ nghiên cứu từng giải pháp thích hợp để tổ chức các HĐTN đa dạng, phong phú hơn nữa cho các em được học tập, vui chơi và phát triển kĩ năng nói trước cộng đồng, tập thể.

Hình thức diễn đàn này đã được tôi thực hiện trong HĐGD theo chủ đề với bài “Biết ơn thầy cô”. Thông qua diễn đàn, các em được phát triển năng lực ngôn ngữ, tự tin, mạnh dạn trao đổi trước tập thể lớp, được bày tỏ ý kiến, suy nghĩ và mong muốn của mình về thầy cô. Qua đó, tôi hiểu thêm về suy nghĩ, ước muốn của các em để có thể tổ chức các hoạt động theo phương châm “Học đi đôi với hành” giúp các em cảm thấy “Mỗi ngày đến trường là một ngày vui” và cũng giúp bản thân tôi có thêm năng lượng tích cực để cùng đồng hành với các em trong các HĐTN của suốt một năm học.

Ví dụ: Trong HĐGD theo chủ đề với bài “Biết ơn thầy cô”. Tôi tổ chức cho các em làm thiệp để tỏ lòng biết ơn với thầy cô. Qua các chi tiết của tấm bưu thiếp hs thể hiện được tình cảm, tiếng nói của bản thân với thầy cô của mình.

4. Tăng cường các hoạt động thực hành, sáng tạo, ứng dụng trong thực tiễn cuộc sống

HĐTN không chỉ tiến hành trong các nội dung bài học ở SGK mà còn diễn ra trong các hội thi, các hoạt động do nhà trường hoặc lớp tổ chức...đều giúp các học sinh vừa có thêm kiến thức vừa có thể phát triển năng khiếu nghệ thuật, thẩm mỹ.

Để học sinh thực hiện hiệu quả, giáo viên phải giúp học sinh xây dựng ý tưởng, định hướng cho các hoạt động. Khi tổ chức hoặc tham gia, giáo viên chỉ hướng dẫn học sinh xây dựng nội dung, định hướng cách thực hiện, còn lại học sinh sẽ phối hợp cùng các bạn để thảo luận đưa ra ý tưởng thể hiện được sự sáng tạo, không rập khuôn như mẫu hướng dẫn. Từ đó giúp phát triển năng lực tự chủ và tự học, giải quyết vấn đề sáng tạo cho các em. Ngoài ra, biện pháp này còn giúp cho các em mạnh dạn, tự tin khi tham gia các hoạt động tập thể.

Bên cạnh những biện pháp đã đưa ra, cần có thêm những điều kiện để tổ chức các HĐTN:

- +Xây dựng các kĩ năng mềm cho học sinh.

- +Phối hợp với các bộ phận trong nhà trường và phụ huynh học sinh.
- +Xây dựng được kế hoạch cụ thể rõ ràng cho mọi hoạt động trải nghiệm.

IV. KẾT LUẬN

Trên đây là một số biện pháp giúp tổ chức hoạt động trải nghiệm nhằm phát triển năng lực cho học sinh lớp 1, Tôi đã thực hiện trong quá trình giảng dạy môn hoạt động trải nghiệm. Trong quá trình thực hiện bước đầu chúng tôi đã đạt được một số kết quả nhất định song không tránh khỏi nhiều thiếu sót. Tôi rất mong nhận được những đóng góp chân thành của các cấp lãnh đạo, các đồng chí trong Ban giám hiệu các nhà trường và của các bạn đồng nghiệp để chúng tôi giảng dạy ngày một tốt hơn. Tôi xin chân thành cảm ơn!

Người báo cáo

Hoàng Thị Kim Liên